

Mötesformer Unga Experter - en PM för framtiden

Av: Ella Furenborn, samordnare Unga Experter, oktober 2024

Genom åren har formaten för Akademiska sjukhusets barn- och ungdomsråd varierat. Sedan 2018 har Unga Experter varit sjukhusets ungdomsråd och sett ungefär likadant ut under de senaste 6 åren. Sedan pandemin har verksamheten dock gått allt trögare och det har visat sig finnas en del utmaningar med formatet Unga Experter.

Bakgrund

2015 fanns det två patientrådråd på Akademiska barnsjukhuset som riktade in sig på tonåringar, ett inom diabetes och ett inom barnonkologi. På mottagningen för cystisk fibros fanns också medlemmar i ett nationellt råd. Råden hade ett format likt dagens Unga Experter, förutom att de var inriktade på en viss typ av sjukdom. Från 2015 fanns också ett barn- och föräldraråd på barnsjukhuset. Här deltog barn i åldrarna 8-12 tillsammans med en förälder vid mötena. Rådet sköttes av Martin Price på Barnombudet och barnsjukhusets dåvarande verksamhetschef. Råden för barn/förälder och ungdomar existerade fram till 2018 då de slogs samman till dagens Unga Experter. Unga Experter har endast övre åldersgräns på 18 år och är öppet för alla barn och ungdomar som vårdas på Akademiska sjukhuset. De flesta i rådet har varit tonåringar, även om yngre deltagare också förekommit. Möten har delvis hållits på barnsjukhuset men också i Barnombudets lokaler. Ett antal möten har också hållits i samband med studiebesök på sjukhuset och i närliggande verksamheter. Sedan 2018 har också en av medlemmarna i rådet varit samordnare, med ersättning från sjukhusets Barnfond och arbetsledning från Barnombudet. Unga Experter är landets äldsta expertråd och har genom åren varit delaktiga som hjälp och inspiration i uppstarten av ungdomsråd på andra kliniker i landet. Rådet har även kontakt med barnläkarföreningens sektion för ungdomsmedicin om möjligheter för ett nationellt samarbete mellan landets expertråd.

Utmaningar med Unga Experter

Genom åren har det visat sig vara svårt att rekrytera medlemmar till Unga Experter. Många av rådets deltagare började i diabetesrådet eller barn- och föräldrarådet och har sedan följt med i övergången till Unga Experter. Tyvärr har antalet ungdomar som rekryterats sedan 2018 varit för lågt för att täcka upp antalet ungdomar som växer ur rådet. Av de som rekryterats sedan 2018 har alla blivit tipsade om rådet av personal på sjukhuset. Exempelvis har detta skett genom en sjuksköterska eller läkare som under ett besök berättat lite kort om rådet och hur ungdomen går till väga om hen är intresserad. Under åren har Unga Experter talat för att rådet behöver mer av denna typ av rekrytering från sjukhusets sida för att fortsatt ha tillräckligt många medlemmar. Rekryteringen har ändå varit för låg, om detta beror på att för få ungdomar blivit informerade om rådet eller om det funnits för få intresserade ungdomar vet vi inte.

Ytterligare en utmaning med Unga Experter är att ålderskillnaderna mellan rådets deltagare kan bli mycket stora. Det kan på så sätt bli svårt för en 8-åring att ta för sig på ett möte där övriga ungdomar är i åldrarna 16–18. Dessutom är det möjligt att olika frågor generellt intresserar ungdomar i olika åldrar. Exempelvis är frågor om övergångsvård ofta mycket populära bland deltagarna som närmar sig 18, men inte så relevanta för de allra yngsta. På så vis kan ett gemensamt råd för hela barnsjukhuset ibland bli för brett.

Lösningar

Som framgår ovan har många av Unga Experters medlemmar tidigare varit delaktiga i barn- och föräldrarådet. Att återuppta det barn- och föräldraråd som fanns på barnsjukhuset innan 2018 hade på så vis varit en möjlig lösning för att säkerställa att det finns ett flöde av yngre som ansluter till Unga Experter allt eftersom de blir äldre. Detta skulle även skapa möjligheter att samarbeta mellan råden i större frågor eller särskilda ärenden som engagerar båda grupper. En annan fördel med formatet är att ålderskillnaden mellan deltagarna inte blir lika stor. På så sätt kan det bli lättare att få ihop tigha grupper, vilket sedan kan göra det enklare att som deltagare våga tycka till och säga det man tycker vid mötena.

En annan variant är att göra formatet ännu bredare. Detta genom att exempelvis samarbeta med BUP eller Habilitering. För unga i habiliteringen har Fyrisgården sedan många år ett dialogforum för ungdomarna och politiker.

En tredje ännu bredare variant är att utöka till området ungas fysiska och psykiska hälsa. Kanske i formatet dialog-café dit unga, politiker, tjänstepersoner och medarbetare i vården kan komma för öppna diskussioner om olika frågor runt mindre bord. Barnombudet hade i många år en form som kallades Mötesplatsen där allmänna kommunala frågor diskuterades. En stor fördel med ett så brett format är att det finns fler ungdomar som potentiellt kan vara intresserade av att delta vid mötena. På så vis bör rekryteringen av unga underlättas. Å andra blir det svårare att skapa de tigha grupper med hög tillit som vi haft i Unga Experter.

Vägen framåt

Barnsjukhuset på Akademiska har idag i praktiken inga Unga Experter. Gruppen har krympt på grund av att medlemmarna blivit 18 och inga nya tillkommit. Barnsjukhusets kontaktpersoner till rådet har föreslagit att utskick görs via 1177 för att nystarta ett barn- och föräldraråd. Unga Experters samordnare och Barnombudet finns tillgänglig för stöd och mötesledning vid behov. Unga Experter kan finnas kvar på pappret, men nya medlemmar behövs.

För varianterna 2 och 3 ovan, behövs överenskommelser mellan de berörda verksamheterna och förmodligen regionkontoret. Stöd i marknadsföring och eventuella kostnader behövs också. Samt tydliga mottagare av förslag och frågor som kommer ur mötena.